

Platobné prostriedky

1. šeky
2. debetné a kreditné karty
3. elektronické peniaze
4. bankové prevody, platby on-line a Direct Debit

© Ing. Jana Mudroňová, Liptovský Mikuláš 2010.

1. Šeky

Kedy a kde platiť šekom?

Podľa Eurobarometra vydaného v júni 2004 o "Európanoch a finančných službách", šek reprezentuje najmenej používaný spôsob platby v Európe. Šek je obvykle splatný "pri predložení", to znamená od jeho odovzdaniu príjemcovi, aj keď má neskorší dátum.

Každopádne, dĺžka jeho platnosti je obmedzená a šek nemusí byť bankou preplatený po určitej dobe.

Dĺžka platnosti sa pohybuje podľa legislatívy.

■ Strata alebo krádež šeku: čo treba robiť?

Treba reagovať okamžite a zablokovať prijatie zmiznutých šekov.

Kedy treba zablokovať prijatie šekov?

Zablokovať prijatie šekov znamená oznámiť ich zmiznutie banke a vyhnúť sa ich preplateniu, ak by ich náhodou predložila tretia osoba.

Nemôžete zablokovať prijatie šekov v akomkoľvek prípade.

Najmä nemôžete zablokovať prijatie šeku na anulovanie príkazu len preto, že ste zmenili názor.

Zablokovanie šeku je oprávnené najmä v prípade straty alebo krádeže šeku.

Ale národné pravidlá môžu povoliť aj iné prípady na zablokovanie prijatia šeku.

Ak je zablokovanie založené na inom motíve ako definovanom v zákone, banka nemôže odmietnuť preplatenie šeku.

- **Ako zablokovať prijatie šekov?**

- Šek treba zablokovať čo najrýchlejšie, aby ste obmedzili jeho platnosť; sporné sumy predložené šekom vo vašej banke po zablokovaní nebudú stiahnuté z vášho účtu. Naopak, platby prijaté šekom pred zablokovaním vám budú započítané na účet, jedine, že by ste mali špeciálne poistenie.

- Čo najskôr by ste mali telefonicky oboznámiť vašu banku.
- Ak je to mimo otváracích hodín pobočky, môžete zavolať na národné číslo, zavedené Centrálnou Bankou vašej krajiny (<http://www.nbs.sk/>).
- Oznámte stratu alebo krádež vašich šekov kompetentným orgánom, ako napr. polícia.

- Bezodkladne potvrdíte vaše zablokovanie písomne vo vašej banke a pripojte kópiu vášho oznámenia o strate alebo krádeži. Tu spomeňte vaše meno, priezvisko, číslo účtu a ak je to možné, tak aj čísla stratených/ukradnutých šekov.
- Samozrejme, zablokovanie prijatia šekov je spoplatnené a cena sa líši v závislosti od banky.

2. Debetné a kreditné karty

V súčasnosti existuje množstvo typov kariet, ktoré možno rozdeliť do dvoch hlavných skupín: debetné a kreditné karty.

Debetné karty

- karty (nazývané **Solo alebo Elektron**), pri ktorých je pred každou transakciou najskôr skontrolovaný zostatok na vašom účte. Ak nie je na účte dostatok prostriedkov, nebude možné urobiť platbu bez vášho predchádzajúceho súhlasu.
- karty (**Switch/Maestro, Visa alebo Delta**), pri ktorých nie je zostatok vždy nevyhnutne kontrolovaný.
- **hotovostné karty**, umožňujúce výber z bankomatov. Obvykle sú vydávané ku sporiacim účtom.

Pri väčšine bankových účtov slúži debetná karta zároveň na vyberanie hotovosti z bankomatu. Debetné karty niektorých bánk sa dajú použiť aj v zahraničí.

Kreditné karty

- Kreditná karta umožňuje platiť za tovar hneď, ale **účet dostanete až neskôr**. Ak je vám vydaná kreditná karta, zároveň sa vám **stanoví limit**, ktorého prekročenia sa treba vyvarovať, inak vám karta môže byť odobratá.
- Niektorí vydavatelia kariet ponúkajú aj **prémiové karty** (platinové, zlaté a pod.), ktoré sú spojené s ďalšími výhodami, ale tie nie sú zdarma!

3. Elektronické peniaze

Spôsob, akým v súčasnosti používame peniaze v hotovosti sa v blízkej budúcnosti zmení.

Napríklad banky, ktoré sa stále snažia znížiť svoje prevádzkové náklady, vyvinuli koncept elektronických peňazí. Táto najnovšia forma peňazí je určená na úhradu každodenných malých platieb, a tak znižuje potrebu mincí a bankoviek malých hodnôt.

V SR elektronická peňaženka zatiaľ nefunguje, každopádne však analógiou môžu byť napríklad platby pomocou mobilného telefónu s predplatenou kartou.

Rôzne typy elektronických peňazí

- Identifikované e-peniaze

Identifikované e-peniaze obsahujú informácie o totožnosti osoby, ktorá ich pôvodne vybrala z banky. Podobne ako platobné karty umožňujú banke sledovať peniaze pri kolobehu v hospodárstve.

- Anonymné e-peniaze

Anonymné e-peniaze fungujú úplne rovnako ako skutočná hotovosť. Akonáhle sú peniaze vybrané z účtu, je možné ich minúť alebo odovzdať ďalej, bez toho, aby po sebe zanechali nejaké stopy o uskutočnených transakciách.

- Offline/Online e-peniaze

Pri každom druhu e-peňazí existujú dva varianty: online znamená, že musíte komunikovať s bankou (cez modem alebo nejakú sieť), aby ste mohli uskutočniť transakciu s treťou stranou. Offline znamená, že môžete uskutočniť transakciu priamo bez asistencie banky. Offline anonymné e-peniaze (naozajstné digitálne peniaze) sú najkomplexnejšou formou e-peňazí.

- Cena elektronickej peňaženky

Elektronická peňaženka vám môže byť bankou účtovaná ako akákoľvek iná služba. V tomto štádiu neexistuje žiadna štandardizácia. V niektorých európskych štátoch môže byť táto služba zadarmo, inde platená. Dokonca i v tom istom štáte sa môžu náklady líšiť u rôznych bánk a typov kariet. Okrem toho platia obchodníci banke väčšinou pri každom použití elektronickej platby poplatok.

4. Bankové prevody, platby on-line a Direct Debit

Hotovosť, bankové karty a šeky sú najrozšírenejšou formou platieb, ale aj tak existujú aj ďalšie spôsoby, ako platiť za tovar a služby. Líšia sa výškou nákladov a mierou bezpečnosti.

Nasledujúca lekcia podáva stručný prehľad o súčasnej situácii:

- Prevody z účtu
- Online platby
- Inkasné platby

Prevody z účtu

Bankovým prevodom dochádza k presunu peňazí z jedného účtu na druhý.

Je možné ich uskutočniť:

- z jedného vášho účtu na iný váš účet,
- z vášho účtu na účet niekoho iného v rovnakej banke,
- medzi účtami v rôznych bankách.

Prevod môže byť:

- **príležitostný**, ako jednorázové platby rôzne veľkých obnosov,
- **pravidelný**, keď požiadate banku, aby platila rovnako vysokú čiastku v stále rovnaký deň v mesiaci jednému príjemcovi. Tento typ pravidelnej platby sa nazýva **trvalý príkaz** a používa sa k plateniu napr. nájomného alebo iných pravidelných výhod.

Pre uskutočnenie prevodu musíte banke poskytnúť bankové informácie o príjemcovi platby:

- pre prevody v rámci Slovenskej republiky: číslo účtu a kód banky;
- pre prevody do zahraničia: IBAN kód (Nariadenie č. 2560/2001/ES Európskeho parlamentu a Rady z 19. decembra 2001 o cezhraničných platbách v euro).

Zadaný príkaz na prevod je možné stornovať alebo upravovať iba **do tej doby, v ktorej je zahájené jeho spracovanie**. Uistite sa tiež, že na jeho uskutočnenie máte na účte dostatok voľných prostriedkov, ináč k jeho prevodu nemusí dôjsť a vy budete penalizovaný.

Poplatky

Banky si za prevody zvyčajne účtujú poplatky. Ich výška závisí na type účtu a na banke, v ktorej je účet zriadený:

- v rámci rovnakej banky alebo medzi rôznymi bankami,
- vo vnútri alebo mimo zóny jednotnej meny (Eurozóny)

V roku 2003 začalo platiť nové Európske nariadenie, ktoré stanovuje, že členské štáty EU musia pri prevodoch v euro medzi štátmi ponúkať rovnaké poplatky ako pri domácich prevodoch v euro.

Takže prevod v euro zo Slovenska do inej krajiny EU by nemal stáť viac ako prevod v rámci Slovenska.

Online platby

Existuje možnosť uskutočňovať online platby a uhrádzať tak účty alebo uskutočňovať prevody s využitím internetového bankovníctva.

Dostanete sa na zabezpečenú internetovú stránku, v ktorej dolnej časti sa objaví značka žltej zámky, indikujúceho toto zabezpečenie. Po kliknutí na značku sa zobrazí šifrovací certifikát, ktorý by mal popisovať typ a rozsah zabezpečenia a použité šifrovanie.

Potom môžete bezpečne zadať platbu, ktorá bude odčítaná z vášho účtu.

Online platby ponúkajú rad výhod, ale poskytnutie bankových údajov na internete predsa len stále predstavuje určité riziko.

- V SR je problematika upravená zákonom č. 210/2002 Zb., „Zákon o platobnom styku a o zmene doplnení niektorých zákonov“.

Inkasné platby

Inkasná platba je jedným z najjednoduchších spôsobov úhrady platieb domácnosti (energie, telefón a pod.) alebo pravidelných platieb organizácii, ktorá túto formu platieb prijíma. Šetrí čas a môže vám pomôcť pri **plánovaní mesačného rozpočtu**.

Inkasná platba je **inštrukcia zákazníka** pre jeho banku, ktorá dáva určenej organizácii práve odčítať si z účtu rôzne vysokú čiastku za predpokladu, **že zákazník je vopred informovaný o výške tejto čiastky a dátume jej odčítania**. Súčasťou inštrukcie je aj stanovenie inkasného limitu ako maximálnej čiastky, ktorú si organizácia môže z vášho účtu odčítať.

Za účelom zriadenia inkasnej platby je potrebné najprv kontaktovať organizáciu, ktorej chcete platiť. Tá vás požiada o vyplnenie príkazu k inkasnej platbe. Zvyčajne sa tak deje v písomnej podobe, ale niektoré organizácie umožňujú zriadenie inkasnej platby **po telefóne alebo cez internet.**

